

Maatschappelijke Ontwikkeling

PLAN VAN AANPAK

ROOKVRIJE BUITENRUIMTE

Versie:	1
Status:	College advies
Djuma:	374554
E-mailadres	Mlm.vandersalm@nieuwkoop.nl

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Inhoud motie Rookvrije omgeving voor jeugd en kinderen.....	4
3	Rookvrije generatie in de lokale preventie agenda	5
4	Beschikbare instrumenten om een openbare ruimte rookvrij te verklaren	6
5	Huidige situatie	8
	Speeltuinen	8
	Scholen	8
	(sport)verenigingen	8
6	Actieplan	10
	Onderwijs.....	10
	(Sport)verenigingen	10
	Gemeentehuis en -kantoor.....	11
7	Financiële middelen en tijdsfad	12

1 INLEIDING

Rookvrij opgroeien willen wij vanzelfsprekend maken. Ieder kind dat geboren wordt, moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. De ambitie van de Rookvrije Generatie is dat er in 2035 een Rookvrije Generatie is – kinderen die in 2017 geboren zijn, zijn dan 18 jaar. Deze kinderen groeien rookvrij op en gaan zelf niet roken. De wereld wordt rookvrij. In Nieuwkoop zijn we hard op weg naar een rookvrije gemeente. Eind van dit jaar zijn onze speeltuinen allemaal rookvrij. Inmiddels is meer dan 80% van de (sport)verenigingen waar veel kinderen komen, (deels) rookvrij. We streven ook hier naar 100%. Een vereniging daadwerkelijk rookvrij houden is soms niet eenvoudig, daarom gaan we verenigingen ondersteunen met het handhaven van de rookvrijregels. We richten ons ook op volwassenen en doen mee met de landelijke stoppen-met-roken campagnes, aangevuld met lokale initiatieven. Ons anti-rookbeleid is breed verankerd in diverse beleidsstukken zoals de Omgevingsvisie, de gezondheidsnota 'Een goed leven in Nieuwkoop' en de Lokale Preventie Agenda Sociaal Domein.

De gemeenteraad vraagt nu, middels de motie 'Een rookvrije omgeving voor jeugd en kinderen', extra aandacht voor het rookvrij maken van de buitenruimte. Hieronder wordt verstaan: Het rookvrij maken van de openbare ruimte om de verenigingen en scholen heen. Zo kan worden voorkomen dat het probleem zich verplaatst van het rookvrije terrein naar rokende mensen voor de ingang. In dit plan van aanpak beschrijven we hoe we de motie gaan uitvoeren.

2 INHOUD MOTIE ROOKVRIJE OMGEVING VOOR JEUGD EN KINDEREN

De gemeenteraad van Nieuwkoop bijeen op 1 februari 2024. Ter bespreking van het Raadsvoorstel Lokale preventie agenda Sociaal Domein (2024-006)

We stellen vast dat:

- We gaan voor een Rookvrije generatie en daarmee dus voor 0% rokende jongeren en maximaal 5% rokende volwassenen in 2040;
- We in 2024 al onze speelplekken rookvrij willen hebben;
- We in 2025 al onze verenigingen rookvrij willen hebben en we verenigingen gaan ondersteunen bij de handhaving;

We nemen in overweging dat:

- Roken met afstand de meest dodelijke verslaving is met jaarlijks 20.000 aan tabak gerelateerde sterfgevallen;
- Er bewijs is voor de negatieve relatie tussen roken en cognitieve stoornissen in zeven domeinen: cognitieve impulsiviteit, niet-planningsimpulsiviteit, cognitieve flexibiliteit, aandacht, intelligentie, kortetermijngeheugen en langetermijngeheugen en voor het ontwikkelen van schizofrenie;
- Ziet roken, doet roken;
- Het zoveel mogelijk uit de buurt houden van sigaretten van kinderen of sporters niet alleen zorgt dat zij de vervuilde lucht niet inademen, maar er ook voor zorgt dat deze groep minder geneigd is te gaan roken;
- Een Rookvrije Generatie in 2040 vergt dat naast de inzet die landelijk wordt gedaan, ook lokaal alles op alles moet worden gezet om het doel van een Rookvrije generatie te bereiken;

We verzoeken het college om:

- Te gaan voor een rookvrije omgeving rondom sportverenigingen en basis- en middelbaaronderwijs;
- In gesprek met sportverenigingen en het onderwijs te onderzoeken welke mogelijkheden zij zien om de openbare ruimte rondom hun verenigingen en scholen rookvrij te maken;
- De raad over de uitkomsten van dit gesprek en de te verwachte vervolgactie(s) te informeren uiterlijk Q4 2025.

3 ROOKVRIJE GENERATIE IN DE LOKALE PREVENTIE AGENDA

Met de Lokale preventie agenda Sociaal Domein wordt een samenhangend overzicht van beleid en maatregelen geboden op het gebied van preventie. Het doel ervan is het bevorderen van gezondheid en welzijn van inwoners en het waar mogelijk terugdringen van zorgkosten. Het dient daarnaast als plan voor het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) dat loopt van 2023 tot en met 2026. In thema 3: 'Een leven lang gezond' hebben we onder andere doelen en acties geformuleerd ten aanzien van de Rookvrije Generatie, te weten:

We besteden aandacht aan rookvrij: door middel van de inzet van sociale media, onder meer via het onlineaccount van (Jong in) Nieuwkoop en de nieuwsbrief van JOGG, besteden we aandacht aan de gevolgen van roken en stimuleren om te stoppen met roken. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan Stoptober en neemt de gemeente deel aan de daarbij behorende acties.

Verenigingen rookvrij: alle sportverenigingen, kinderboerderijen, scouting organisaties en commerciële sportaanbieders waar veel kinderen komen, zijn benaderd om rookvrij te worden. Via JOGG TeamFit worden zij begeleid en de gemeente verschaft gratis rookvrij materialen. Inmiddels is ongeveer 75% (gedeeltelijk) rookvrij. We streven naar 100% rookvrij in 2025. Samen met de GGD starten we een traject om de verenigingen/ organisaties te ondersteunen bij de handhaving.

Speelplaatsen in de openbare ruimte rookvrij: de gemeente is begonnen om alle speeltuinen in de openbare ruimte rookvrij te verklaren. Volgens planning zijn eind 2024 alle speeltuinen rookvrij. We hebben gekozen om dit op informele wijze te doen. De bebording geeft een aanleiding om een roker aan te spreken op zijn gedrag en hem te vragen of hij elders kan roken. Hierdoor ontstaat een rookvrije zone, die mogelijk leidt tot een nieuwe sociale norm. Er is geen sprake van handhaving.

We informeren inwoners over de gevolgen van roken: we bieden voorlichtingsavonden aan voor en door clubs en verenigingen in samenwerking met Brijder en GGD. Daarnaast kunnen inwoners chatten met ervaringsdeskundigen van onder andere Brijder verslavingszorg.

4 BESCHIKBARE INSTRUMENTEN OM EEN OPENBARE RUIMTE ROOKVRIJ TE VERKLAREN

Er zijn verschillende mogelijkheden waarop een buitenruimte rookvrij kan worden gemaakt (Bron: [Juridisch document Mogelijkheden voor rookvrije openbare ruimtes.pdf \(loketgezondleven.nl\)](#)) :

1. Tot op heden hebben we ervoor gekozen om gebieden op informele wijze rookvrij te verklaren. Dit gebeurt met duidelijke communicatie en het plaatsen van borden waarop is aangegeven dat een buitenruimte rookvrij is. Handhaving is dan echter niet mogelijk. De bebording geeft een aanleiding om een roker aan te spreken op zijn gedrag en hem te vragen of hij elders kan roken. Hierdoor ontstaat een rookvrije zone, die mogelijk leidt tot een nieuwe sociale norm.
2. Een andere mogelijkheid om een buitenruimte rookvrij te maken, is via de algemene plaatselijke verordening (APV). Er kan dan gehandhaafd worden op het rookverbod. Groningen bijvoorbeeld, heeft de rookvrije buitenruimte via de APV vastgelegd. Maar aan de inzet van de APV als instrument zitten juridisch de nodige haken en ogen. Met de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024 is het de APV een minder logische keuze geworden.
3. Gemeenten kunnen als subsidieverstrekker voorwaarden aan een subsidieverlening verbinden inhoudende dat door de subsidieontvanger een bepaald (anti)rookbeleid voert. Die voorwaarden moeten voldoen aan de artikelen 4:37 t/m 4:39 uit de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb). Met deze wetsartikelen kan de subsidieverstrekker voorwaarden stellen aan de aard en de omvang van de te subsidiëren activiteiten en het afleggen van rekening en verantwoording, maar ook verplichtingen opleggen die met de verwezenlijking van het doel van de subsidie te maken hebben. De relatie tussen het doel van de subsidie en de verplichtingen is belangrijk: artikel 4:39 lid 2 van de Awb geeft aan dat de verplichtingen slechts betrekking hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit wordt verricht. Het voeren van een anti-rookbeleid kan dus alleen een voorwaarde voor subsidiering zijn als er een relatie bestaat met de gesubsidieerde activiteit. In zowel het huidige als het nieuwe subsidiebeleid van de gemeente Nieuwkoop bestaat de mogelijkheid de voorwaarde van een rookvrije buitenruimte te verbinden aan de verstrekking van een activiteitensubsidie, wanneer de activiteit bijvoorbeeld in die ruimte zal plaatsvinden.
4. De overheid is eigenaar van veel (openbare) ruimte, grond en vastgoed. Vanuit die rechtspositie staat het een eigenaar in beginsel vrij van zijn of haar eigendom gebruik te maken en voor anderen te bepalen hoe zijn of haar eigendom wordt gebruikt (artikel 5:1 lid 1 BW). De eigenaar kan vanuit die positie overgaan tot het instellen van een rookverbod. Dit kan de eigenaar bijvoorbeeld bewerkstelligen door in de huur-/ erfpacht-/opstalovereenkomst, met bijvoorbeeld een sportvereniging, een voorwaarde op te nemen inhoudende dat roken op het terrein niet is toegestaan. De gemeente heeft echter ook een bijzondere positie in het privaatrecht. Het rookvrij maken van de openbare ruimte via het privaatrecht kent voor haar een aantal beperkingen: Het bewerkstelligen van antirook beleidsdoelstellingen via het privaatrecht mag geen onaanvaardbare doorkruising opleveren van het publiekrecht.
5. De Omgevingswet bevat instrumenten (omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsprogramma) om het aspect gezondheid te regelen en daarmee een rookvrije openbare ruimte te realiseren. Zo wordt als maatschappelijk doel van de wet genoemd het 'in stand

houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving' (artikel 1.3 sub a Ow). Een rookverbod in de openbare ruimte kan daaraan bijdragen. In de omgevingsvisie van Nieuwkoop wordt bij de ambitie 'gelukkige mensen' nadrukkelijk genoemd dat we ons ervoor inzetten dat onze kinderen opgroeien in een rookvrije omgeving. De concrete uitwerking van de omgevingsvisie komt later in het omgevingsplan en eventueel in een omgevingsprogramma. Deze worden in de komende jaren voor alle kernen opgesteld. De gemeenten hebben hiervoor de tijd tot 1 januari 2032.

5 HUIDIGE SITUATIE

Ons rookvrij beleid richt zich vooral op plekken waar veel kinderen komen zoals speeltuinen, schoolpleinen en (sport)verenigingen.

SPEELTUINEN

Zoals beschreven in de Gezondheidsnota en de Lokale Preventie Agenda Sociaal Domein, verklaart de gemeente Nieuwkoop alle openbare speeltuinen rookvrij. Dit doen we op informele wijze. De buitendienst plaatst momenteel rookvrij borden en rookvrij tegels bij alle speeltuinen. Volgens planning is dit uiterlijk eind 2024 afgerond.

SCHOLEN

Alle scholen en schoolpleinen zijn wettelijk verplicht rookvrij. Of de buitenruimte om de school heen rookvrij is, is een vrije keuze. De stand van zaken:

- Ashram college Nieuwkoop: Het schoolplein is rookvrij, buiten het schoolplein niet.
- Basisscholen Maranatha, de Zilveren Maan, de Rietkraag, in Nieuwkoop: Het schoolplein is rookvrij, buiten het hek niet.
- Basisschool St Antonius, in Noorden: Het schoolplein is rookvrij, buiten het hek niet.
- Basisschool de Meent / IKC Woerdense Verlaat: In de huidige situatie is het schoolplein rookvrij, buiten het hek niet.
- IKC de Poel, in Langeraar: Bij het noodgebouw is het schoolplein rookvrij, de buitenruimte niet.
- IKC de Vaart, in Ter Aar: Er is sprake van een openbare buitenruimte en schoolplein in één. Dit is rookvrij. Naleving van de rookvrije buitenruimte is in praktijk soms lastig omdat er ook horeca aanwezig is in het gebouw.
- IKC Het Veen, in Nieuwveen: buitenruimte rondom de school en Ringkant is rookvrij (op verzoek van de ouderraad).
- IKC Zevenhoven: rookvrije buitenruimte. Er is sprake van een openbare buitenruimte en schoolplein in één.

(SPORT)VERENIGINGEN

De gemeente geeft jaarlijks een opdracht aan JOGG-Teamfit jaarlijks om alle verenigingen en organisaties waar veel kinderen komen te contacteren. Zij proberen de verenigingen te overreden om rookvrij te worden en helpen hen daar een plan voor op te stellen. Een rookvrije buitenruimte valt buiten de reikwijdte van JOGG-Teamfit. De uitvoering van deze taak ligt bij de gemeente zelf. De stand van zaken per 1 april 2024 is samengevat in tabel 1.

Accommodatie	Rookvrije accommodatie	Rookvrije buitenruimte
Zwembad de Wel	Geheel rookvrij	Ja
Zwembad Aarweide	Deels rookvrij	Nee
Sporthal de Steupel	Deels rookvrij	Deels rookvrij
Sporthal IKC de Vaart	Geheel rookvrij	Nee
Sporthal de Ringkant	Geheel rookvrij	Ja
Sporthal de Vlijt	Geheel rookvrij	Ja
Gymzaal Antonius	Geheel rookvrij	Ja
Gymzaal Buytewech	Geheel rookvrij	Ja
Voetbalcomplex S.V. Nieuwkoop	Deels rookvrij	Nee
Voetbalcomplex T.A.V.V.	Deels rookvrij	Nee
Voetbalcomplex S.V. Nicolaas Boys	Niet	Nee
Voetbalcomplex NSV'46	Deels rookvrij	Nee
Voetbalcomplex V.V. Sportief	Niet	Nee
Voetbalcomplex R.K.S.V. Altior	Deels rookvrij	Nee
Voetbalcomplex S.V. Zevenhoven	Deels rookvrij	Nee
Complex Tennisvereniging Nieuwkoop	Deels rookvrij	Nee
Complex Tennisvereniging Nieuwveen	Zijn ermee bezig	Nee
Complex Tennis Noorden	Deels rookvrij	Nee
Complex Lawn Tennisvereniging Zevenhoven	Deels rookvrij	Nee
Complex Tennisvereniging Ter Aar	Geheel rookvrij	?
Complex Tennisclub Langeraar	Niet	Nee
Tafeltennis Vereniging Nieuwkoop	Geheel rookvrij	?
Complex Hockeyclub Nieuwkoop	Deels rookvrij	Nee
Clubhuis surfclub Ter Aar	Niet	Nee
Manege De Vosseburch	Geheel rookvrij	Ja
Manege De Viergangruiters	Geheel rookvrij	Ja
Manege De Prestige Ruiters	Geheel rookvrij	Ja
IJclub Ter Aar	Geheel rookvrij	Ja
NINO Schaatsvereniging	Geheel rookvrij	Ja
Speeltuin Zuideinde	Geheel rookvrij	Ja
Scouting Wapata	Deels rookvrij	Nee
Scouting Welverro	Geheel rookvrij	?
Scouting Nieuwkoop	Geheel rookvrij	?
Scouting Abbé Pierre	Deels rookvrij	?

Tabel 1, Rookvrije verenigingen in Nieuwkoop (peildatum april 2024)

6 ACTIEPLAN

De gemeenteraad vraagt om een rookvrije omgeving rondom sportverenigingen en basis- en middelbaar onderwijs. Zij vraagt in gesprek te gaan met sportverenigingen en het onderwijs en te onderzoeken welke mogelijkheden zij zien om de openbare ruimte rondom hun verenigingen en scholen rookvrij te maken. In deze gesprekken zullen we samen met onderwijs en sportverenigingen de mogelijkheden onderzoeken hoe hier op een goede manier invulling aan kan worden gegeven. We zetten de lijn voort om op een informele wijze de buitenruimten rookvrij te maken. We hebben hier goede ervaringen mee. Elke locatie en elke gebruiker vraagt om andere oplossingen. We zullen dit per locatie bespreken. Hoewel de meeste partijen bereidwillig zijn mee te werken, komen we ook geregeld weerstand tegen. Daarom onderzoeken we ook hoe we in de toekomst rookvrije ruimtes op kunnen nemen in het te ontwikkelen omgevingsplan en de omgevingsprogramma's. De mogelijkheden om voorwaarden te stellen aan subsidieontvangers en regelingen via het privaatrecht te treffen, houden we voorlopig nog achter de hand.

ONDERWIJS

Onze ervaring is dat het basisonderwijs een grote voorstander is van een Rookvrije Generatie. Daarom verwachten we dat de meeste scholen de invoering van een rookvrije buitenruimte rondom hun schoolplein zullen steunen.

- In het Directeuren Overleg Nieuwkoop (DON) het onderwerp bespreken en ervaringen te delen met andere scholen die al een rookvrije buitenruimte hebben.
- Bij de IKC-ontwikkelingen (Langeraar, Nieuwveen, Woerdense Verlaat) zullen we de rookvrije buitenruimte meenemen in de planvorming.
- Bij IKC de Vaart is de buitenruimte al rookvrij, maar in combinatie met de horeca in het gebouw is dit soms moeilijk te handhaven. Samen met de gebruikers van IKC de Vaart gaan we op zoek naar oplossingen om te voorkomen dat bij de ingang gerookt wordt en maken we rookvrijmarkeringen duidelijker.
- In de kern Nieuwkoop de mogelijkheden onderzoeken om één rookvrije zone te maken rondom de basisscholen, SV Nieuwkoop en het nieuwe zwembad.
- Bij het Ashram Nieuwkoop draagvlak creëren voor een rookvrije buitenruimte en samen met de school zoeken naar de beste oplossing voor roken buiten het schoolplein.

(SPORT)VERENIGINGEN

Bij de (sport)verenigingen is het beeld divers. Bijna alle verenigingen beseffen dat 'ze hier iets mee moeten', maar bij, met name, de voetbal- en tennisverenigingen gaat de implementatie van rookvrij met hele kleine stapjes. Bij deze locaties verwachten we ook meer weerstand bij de invoering van een rookvrije buitenruimte.

- Voetbal-, tennis- en hockeyverenigingen meer draagvlak opbouwen voor rookvrij terrein en rookvrije buitenruimte via bestuurlijk overleg, gevolgd door individuele gesprekken op ambtelijk niveau.
- Beide schaatsverenigingen zijn al geheel rookvrij. We gaan met hen in gesprek over de buitenruimte.
- We onderzoeken samen met de beheerders van de sporthallen de mogelijkheden om de buitenruimte rondom de ingang (duidelijker) rookvrij te maken en hoe te handhaven.
- Zwembad de Wel heeft al een rookvrije buitenruimte. We onderzoeken de mogelijkheden om één rookvrije zone te maken rondom de basisscholen, SV Nieuwkoop en het nieuwe zwembad. We gaan in gesprek met Zwembad Aarweide om een rookvrije zone bij de ingang van het zwembad te maken.

- De paardensport bestaat uit commerciële organisaties met eigen terrein. Vaak mag daar niet worden gerookt in verband met brandgevaar. We laten deze partijen hier buiten beschouwing.

GEMEENTEHUIS EN -KANTOOR

Om het goede voorbeeld te geven én ter bevordering van de gezondheid van bezoekers en werknemers, maakt ook de Gemeente Nieuwkoop de buitenruimte bij haar gebouwen rookvrij. Omdat de gemeente eigenaar en gebruiker is van deze buitenruimte zijn hier geen juridische belemmeringen voor.

- In Ter Aar is op voordracht van de Ondernemingsraad een separate rookruimte gemaakt zodat er niet meer gerookt hoeft te worden in de fietsenstalling. Door een rookvrije zone bij de ingang van het gebouw te maken, wordt vastgelegd dat daar niet gerookt mag worden.
- Het gemeentehuis in Nieuwveen is een werkplek voor onze collega's maar heeft ook een publieksfunctie. Een rookvrije zone bij de ingang voorkomt dat zowel medewerkers als bezoekers in aanraking komen met tabaksrook.

7 FINANCIËLE MIDDELEN EN TIJDSPAD

Bij de uitvoering van dit plan zal de meeste tijd zitten in gesprekken met verenigingen en scholen. Om bepaalde zones rookvrij te maken moeten middelen zoals stoeptegels en borden worden aangeschaft. De SPUK GALA biedt hier voldoende ruimte voor vanuit de SPUK gezonde leefomgeving. Ook zijn er beperkte mogelijkheden om via Hecht gratis materialen te bestellen. Het streven is om het actieplan uit te voeren en de rookvrije zones aan te leggen voor Q4 2025, het evaluatiemoment van de Lokale Preventie agenda en de motie.

